

Voorpost, De

1902 - 1916

Arbeiders-weekblad voor de Zaan en omstreken. In de laatste jaren voor de eeuwwisseling werden de [Artillerie Inrichtingen Al](#) uit de gemeente Delft naar Zaandam verplaatst. De meegekomen arbeiders werden in de voor hen gebouwde Russische Buurt gehuisvest en vormden voor en na de oprichting van de SDAP in Zaandam de kern daarvan. Zoals dat ook elders gebeurde, was een onderwijzer, A. Klaver, de eerste jaren de stuwende kracht. Omdat de landelijke SDAP de streek electoraal belangrijk vond, stuurde men in 1902 een partijfunctionaris als propagandist naar Zaandam, [mr. Maurits Mendels](#). Doordat de partij niet kapitaalkrchtig genoeg was om hem te betalen, sprong de dichter [Herman Gorter](#) bij. Daarnaast begon Mendels een advocatenpraktijk in Zaandam, min of meer als bijverdienste. Het grootste deel van zijn tijd wijdde hij aan de partij. Mendels' invloed werd snel duidelijk.

In september 1902 verscheen onder zijn redactie het eerste nummer van *De Voorpost, arbeiders-weekblad voor de Zaan en omstreken*. Het bestaande [Volksblad](#) had in zijn ogen geen propagandistische waarde, omdat het teveel polemieken bevatte. Hij stimuleerde scholing en de oprichting van tal van organisaties, zoals de socialistische zang- en muziekverenigingen *Morgenrood* en *Excelsior*, toneelverenigingen, rijwielclubs, coöperaties, vrouwen- en geheelonthoudersverenigingen. Socialistische politiek was echter zijn eerste doel. In 1901 werd hij kandidaat gesteld voor de Tweede Kamer en in 1903 voor de Zaandamse gemeenteraad, beide malen nog vergeefs.

In 1904 kwam hij bij een tussentijdse verkiezing toch als eerste sociaal-democraat in de Zaandamse raad. Mendels was niet de eerste socialist die een Zaanse raadszetel veroverde. [Paul Leguit](#) was al in 1891, onder veel tumult, in Koog gekozen. Hij had een eigen smederij, maar verloor door zijn lidmaatschap van de Sociaal Democratische Bond veel klanten. De fabrieksbazen wilden niet meer met hem samenwerken. Leguit werd later ook wethouder na een scherp conflict met burgemeester [Frederik Theodor Roeters van Lennep](#). Tijdens een raadsvergadering in 1896 had Jan Dekker, medestrijder van Leguit, de nieuwe politieverordening een 'judas-evangelie' genoemd. De burgemeester ging daarna zo heftig tekeer tegen beide socialisten dat zij hun functie neerlegden. Nieuwe verkiezingen waren nodig, waarna het tweetal werd herkozen. Toen Leguit bovendien wethouder werd besloot Roeters van Lennep te vertrekken. In 1900 sloot Leguit zich bij de toen opgerichte SDAP-afdeling in zijn woonplaats aan, waarna hij voor deze partij in 1905 opnieuw een raadszetel bekleedde. De invloed van de eerste sociaal-democraten in de Zaanse gemeenteraden was gering. Mendels concentreerde zich, als eenling, met weinig succes op de verbetering van de arbeidsvoorwaarden van het gemeentepersoneel en het stimuleren van volkswoningbouw.

Buiten de raad boekte hij meer resultaat: de partij-aanhang groeide en de verhouding met de vakbeweging verbeterde. Zijn opvolger [mr. Jan Duijs](#), kreeg in 1906 toen Mendels naar Den Haag vertrokken dan ook meteen de steun van een bloeiende partij-afdeling. Als geen ander drukte Duijs een persoonlijk stempel op de politiek in de Zaanstreek. Hij was een begaafd spreker die demagogie niet schuwde en had ook een bijtende pen. Hij kreeg in korte tijd een grote populariteit. Mede of vooral door zijn optreden kreeg de streek de naam *de rooie Zaan*. Sprak hij op een propaganda-avond, dan pilde de zaal uit. Onder zijn redactie steeg de oplage van *De Voorpost* zienderogen. In de raad overdonderde hij zijn politieke tegenstanders, ook al waren zijn toespraken niet steeds ter zake. Hij liet zich vaak in de andere Zaanse dorpen zien waar hij colporteerde met *De Voorpost*. Ook buiten de streek kreeg hij bekendheid, zeker nadat hij in 1909 tot lid van de Tweede Kamer was benoemd; illustratief is dat de in de Eerste Wereldoorlog gemobiliseerde Zaankanters *de jongens van Duys* werden genoemd. Zijn invloed is groot geweest, maar werd veel later miskend en liefst verzwegen

doordat hij zich voor de Tweede Wereldoorlog tot de NSB bekeerde.

[krant](#), [weekblad](#), [socialisme](#)

From:

<https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/> - **ZaanWiki**

Permanent link:

https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/doku.php?id=voorpost_de

Last update: **2020/09/07 12:03**